

Webinar om sektoransvar og inklusion i folkeskolen – opsamlingsnotat og lovhenvvisninger

Mange af de familier, der søger rådgivning i DUKH, oplever, at det kan være svært at få den rette støtte til deres børn i skolen – og det kan være uklart, hvem i kommunen der har ansvaret for, at hjælpen faktisk bliver givet.

Forældrene fortæller, at de ringer rundt og skriver mails til skolen og andre dele af kommunen for at få hjælp. Men alligevel oplever de, at ansvaret skubbes frem og tilbage mellem skolen og andre kommunale instanser. Forældrene oplever ofte, at det kan være svært at få overblik over, hvem der har ansvar for hvad – og børn og forældre risikerer at stå uden den hjælp, de har brug for.

Mange af de henvendelser, vi får i DUKH, handler netop om udfordringer med inklusion og sektoransvar, og det skaber både usikkerhed og retssikkerhedsmæssige udfordringer.

DUKH's webinar om sektoransvar og inklusion i folkeskolen har derfor til formål at give et overblik over handlemuligheder gennem konkrete eksempler når det handler om problemstillinger og udfordringer i forhold til sektoransvar og inklusion i folkeskolen.

Program

Program

- Inklusion i folkeskolen og sektoransvarlighedsprincippet
- Kort om barnets lov ift. sektoransvar og inklusion
- Case – eksempel på henvendelse til DUKH
- Data fra DUKHs rådgivninger
- Forældrenes oplevelser – case
- Retssikkerhedsmæssige udfordringer
- Familiens handlemuligheder – case
- Greb til at undgå knasterne

Inklusion i folkeskolen

- Inklusion indebærer, at børn med særlige behov så vidt muligt skal undervises sammen med deres kammerater i den almindelige undervisning med den nødvendige støtte og de nødvendige hjælpemidler.
- Målet med inklusion er at sikre, at elever med særlige behov forbliver en del af børnefællesskabet.
- Inklusionsmålsætningen betyder, at alle elever deltager i det faglige og sociale fællesskab, at de oplever faglig progression, og at deres trivsel opretholdes.

Med inklusion i folkeskolen menes, at børn med særlige behov så vidt muligt undervises sammen med deres kammerater i den almindelige undervisning – men med den nødvendige støtte og de hjælpemidler, der skal til.

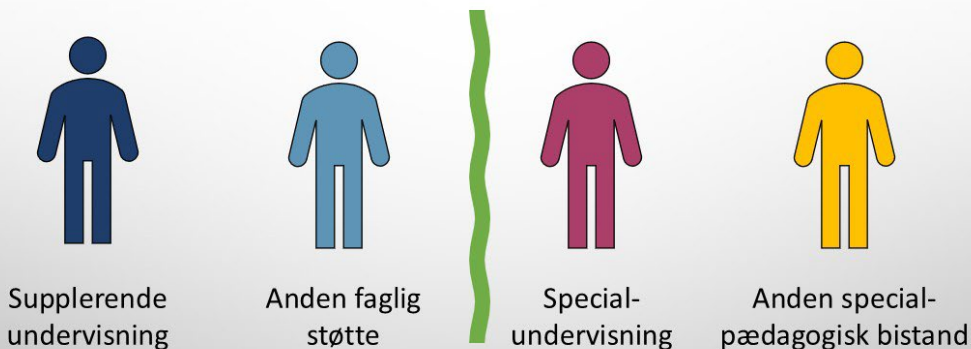
Målet er, at barnet bliver ved med at være en del af børnefællesskabet i klassen – altså både det faglige og sociale – oplever faglig progression og trives i skolen.

Tidligere blev børn med særlige behov ofte placeret i specialklasser eller på specialskoler, adskilt fra almenundervisningen. Men de seneste 20 år har der været et større fokus på at inkludere børnene i almindelige klasser, hvilket har været afgørende for mere inkluderende børnefællesskaber.

Inklusion handler ikke kun om fysisk tilstedeværelse i klassen, men om at skabe rammer, hvor alle elever kan trives og udvikle sig. Folkeskoleloven understøtter inklusion ved at sikre, at undervisningen skal tilpasses den enkelte elevs behov.

De seneste år er der også sat fokus på inkluderende læringsmiljøer gennem tværfagligt samarbejde, opkvalificering af lærere og specialpædagogiske indsatser tættere på almenområdet. Men alligevel oplever vi i DUKH, at inklusionen stadig varierer fra skole til skole og kommune til kommune, ofte på grund af forskelle i ressourcer og prioritering – og på trods af at lovgivningen har klare rammer for støttemulighederne i folkeskolen.

Støttemuligheder til elever med særlige behov

Overblik over støttemuligheder

Overordnet findes fire former for støtte til elever med særlige behov:

- Supplerende undervisning
- Anden faglig støtte
- Specialundervisning
- Anden specialpædagogisk bistand

Supplerende undervisning og anden faglig støtte knytter sig til den almene folkeskole, hvor man fokuserer på at løse barnets udfordringer ved at støtte op om barnet i den almindelige undervisning.

Specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand kan både etableres i den almindelige folkeskole, ved brug af de såkaldte mellemformer, og i specialklasser, specialskoler og behandlings- og specialundervisningstilbud (dagbehandlingsskoler)..

Dagbehandlingsskolerne er dog i en kategori for sig selv, da der her er tale om skoletilbud til elever, der har behov for specialundervisning og specialpædagogisk bistand samtidig med at de har et behov for en behandlingsindsats – og der gives dermed tilbud efter flere lovgivninger.

Supplerende undervisning og anden faglig støtte kommer i spil, når et barn har behov for støtte som ikke alene kan understøttes med det, man i Folkeskoleloven kalder undervisningsdifferentiering og holddannelse – altså når de redskaber, læreren generelt skal bruge i forhold til at målrette undervisningen til den enkelte elev – ikke virker.

Et barn kan ifølge reglerne få op til 9 klokketimer supplerende undervisning om ugen – altså cirka 12 lektioner.

Hvis barnets behov vurderes at være større end det, vil det blive vurderet som specialundervisning, og så skal der træffes en formel afgørelse. Afgørelsen skal indeholde en klagevejledning, og forældre har mulighed for at klage til Klagenævnet for Specialundervisning inden for fire uger.

DUKH får ofte spørgsmål til klageadgangen – f.eks. i situationer, hvor skolen afviser, der er behov for specialundervisning, fordi skolen og PPR mener, at behovet er mindre end 9 timer. Så er spørgsmålet ofte om forældrene så har mulighed for at klage?

Her er det korte svar, at hvis forældrene har søgt om specialundervisning og får afslag, så har de ret til en skriftlig afgørelse med begrundelse og klagevejledning. De kan klage over afslaget og få sagen behandlet i klagenævnet for specialundervisning.

Det er desuden vigtigt at vide, at man som forældre skal orienteres skriftligt om alle indstillinger, rapporter og beslutninger om specialundervisning og specialpædagogisk bistand.

Det kan man få meget mere viden om via DUKH's webinarer om støttemuligheder i skolen og problematisk skolefravær, som ligger på DUKH's hjemmesiden. Hjemmesiden er i øvrigt altid et godt sted at starte, hvis man vil vide mere om rettigheder og muligheder for støtte.

Sektoransvarlighedsprincippet

- Sektoransvarsprincippet er udgangspunktet for, hvilken sektor der skal yde hjælp og støtte til borgere med funktionsnedsættelse.
- Folkeskolen har ansvar for at støtte alle børn i både skole og skolefritidsordning. Børn med funktionsnedsættelse skal have mulighed for at få undervisning og deltage i aktiviteter på lige fod med børn uden funktionsnedsættelse.
- Det er kommunens ansvar, at familierne får den hjælp, de har brug for og ret til. Sektoransvaret er alene afgørende for, hvilken sektor som skal dække behovet for hjælp.

Udover spørgsmål om støttemulighederne får DUKH også ofte spørgsmål om, hvem der har ansvaret for, at barnet får den nødvendige hjælp og støtte.

Hvilken sektor skal yde støtten?

Det såkaldte sektoransvarsprincip er udgangspunktet for, hvilken sektor der skal yde hjælp og støtte til borgere med funktionsnedsættelse.

Det betyder, at det er sektoransvarsprincippet der afgør, hvilken del af kommunen – altså hvilken sektor – der skal dække behovet for hjælp. Og ikke hvem der har det samlede ansvar for familien.

For folkeskolen betyder det, at skolen har et forpligtende ansvar for at støtte alle børn, herunder børn med funktionsnedsættelse, både i undervisningen og i SFO. Børnene skal have mulighed for at deltage på lige fod med børn uden funktionsnedsættelse. Samtidig er det kommunens ansvar at sikre, at familierne får den hjælp, de har brug for og ret til, og at der foretages en kvalificeret vurdering af barnets samlede behov.

Skolen er en del af kommunen, men skoleforvaltningen og socialforvaltningen er forskellige sektorer.

Sektoransvaret afgør, hvilken sektor der skal yde hjælpen, men begge sektorer arbejder inden for kommunen. Et konkret eksempel kan være et barn, der har behov for støtte både i undervisningen og derhjemme. Skolen skal levere støtten i undervisningen, mens socialforvaltningen har ansvar for hjælp i hjemmet, f.eks. aflastning eller kompensation til forældrene.

I DUKH hører vi ofte fra forældre, at de føler sig sendt frem og tilbage mellem skolen og socialforvaltningen. Det er et tilbagevendende problem, at mange forældre oplever, at sektoransvaret ikke altid er klart defineret i praksis, og de bliver sendt mellem skole, forvaltninger og region.

Et særligt konfliktområde er tabt arbejdsfortjeneste, hvor uenighed om sektoransvaret ofte skaber betydelige udfordringer for familierne.

Inklusion og sektoransvar – barnets lov

Formål	Vigtige principper	DUKH's erfaringer
• Styrke indsatsen for børn og unge i udsatte positioner • Sikre tidlig og passende hjælp og støtte	• Tidlig og helhedsorienteret indsats: Forebyggelse og afhjælpning i hjemmet eller nærmiljøet • Støtte til læring: Sikre skolegang og gennemførelse af uddannelse • Barnets ret til medinddragelse: Børn og unge skal inddrages og have indflydelse • Voksnes ansvar: Sikre barnets bedste og yde nødvendig støtte	• Trods lovens gode intentioner oplever forældre ofte, at det ikke afspejles i praksis • Mange oplever at blive ”kastet rundt i systemet” • Børn og familier efterlades ofte uden hjælp, uden inklusion - med afslag begrundet med sektoransvar

Barnets lov trådte i kraft den 1. januar 2024 med mange gode intentioner. Det overordnede formål er at styrke indsatsen for børn og unge i udsatte positioner, og sikre, at de får den rette hjælp tidligt og helhedsorienteret.

Der er også et stærkt fokus på læring, trivsel og inklusion. Altså det her med at børn skal kunne fastholde deres skolegang, fritidsinteresser og relationer, fordi hverdagslivet er centralt for barnets udvikling. Formålsparagrafferne fremhæver, at læring skal indgå i sagsbehandlingen – f.eks. ved at overveje, om barnets læring og udvikling understøttes i et inkluderende og støttende miljø i skolen.

Loven med andre ord ikke kun handler om støtte, men også om at sikre, at børn kan udvikle sig og trives i hverdagen. Og barnets lov stiller også krav om inddragelse – barnet og familien skal høres og have reel indflydelse på beslutninger.

Men trods lovens gode intentioner oplever de forældre, vi taler med i DUKH's rådgivninger, at det ofte ikke afspejles i praksis.

Budskabet er, at barnets lov understreger samarbejde, tidlig indsats og barnets medinddragelse. Men det opleves, at implementeringen halter, hvilket kan føre til, at familier ikke får den støtte, de har ret til.

Når sektoransvar bliver undskyldningen

DUKH's konsulenter hører ofte forældre fortælle, at deres rådgiver siger, at han/hun ikke har tid til at deltage i tværfaglige møder i skolen og mener, det ikke har noget med familiens sag at gøre. Samtidig vil skolen ikke tilbyde ekstra støtte i undervisningen, fordi de mener, det ikke er deres ansvar at kompensere for, at kommunen ikke tilbyder mere hjælp i hjemmet.

Og mange forældre oplever som nævnt, at de bliver sendt rundt mellem skolen og forvaltning.

Eksempel – støtten blev fjernet

DUKH har rådgivet en familie med tre børn med alvorlige funktionsnedsættelser. Familien oplevede efter flere år endelig, at de rette indsatser begyndte at hjælpe og gav børnene begyndende bedre trivsel.

Rådgiveren fra kommunen kom så på besøg til en opfølgning, men børnene ville ikke tale med hende.

Familien modtog efterfølgende forskellige afgørelser fra socialforvaltningen om at alle indsatser i hjemmet skulle ophøre. Begrundelsen var blandt andet, at børnene ikke ville tale direkte med rådgiveren og dermed kunne forvaltningen ikke vurdere, om hjælpen var til barnets bedste.

Forvaltningen skrev også at de antog, at med et tilpasset skoletilbud, så ville det på sigt nok gå bedre.

Men skolen sagde, at uanset hvilke støttende indsatser de iværksatte, så kunne barnet ikke rumme at komme i skole. Dermed ville skolen gerne hjælpe mor med argumenter for at få bevilliget tabt arbejdsfortjeneste. Forvaltningen afviste at give tabt arbejdsfortjeneste, men ville gerne hjælpe mor med at få skolen til at sikre barnets ret til undervisning.

Det er et tydeligt eksempel på, hvordan uklart sektoransvar og manglende koordinering kan få alvorlige konsekvenser for både børn og forældre. Det viser, hvordan sektoransvarsprincippet i praksis kan føre til, at børn med store behov mister den støtte, der faktisk virker, fordi ansvaret skubbes mellem skole og forvaltning – og her spiller barnets lov også ind.

I DUKH har vi set flere eksempler på at barnets lov bliver brugt som begrundelse for at stoppe hjælp i stedet for at sikre den. Der er mange retssikkerhedsmæssige problematikker i den slags sager, og det er bestemt ikke, hvad loven siger, skal ske – men det er desværre virkeligheden for mange af de familier, vi rådgiver.

Og mange af de problemstillinger, DUKH møder i rådgivningen, er også beskrevet i undersøgelser og artikler. Problemerne på skoleområdet stemmer overens med det, der fremgår af Klagenævnets årsrapport fra 2024, og den aktuelle mediedebat – f.eks. DR-dokumentarserien ”Skolens tabte børn” – har også sat fokus på netop disse udfordringer.

Det understreger, hvor vigtigt det er med klar koordinering mellem skole og kommune, så børnene får den støtte, de har krav på.

Tidslinje

Det er dog vigtigt at slå fast, at udfordringerne med sektoransvar ikke er opstået på grund af barnets lov. Der er ikke tale om "nye" problemer – mange af de udfordringer, vi ser i dag, har eksisteret i mange år.

Tidslinjen viser hvordan indsatsen for børn med særlige behov og inklusion har udviklet sig over tid. Den illustrerer, hvordan de centrale reformer, internationale konventioner og nationale lovændringer gennem årene har formet inklusionsarbejdet i folkeskolen – og hvordan mange af de samme, grundlæggende udfordringer stadig gør sig gældende i dag.

Det gælder f.eks. hyrdebrevet fra 2016. Det markerer tydeligt, at de udfordringer, vi ser i DUKH's rådgivning i dag, også var gældende for 9 år siden.

Her skrev det daværende Børne- og Socialministeriet og Undervisningsministeriet til kommunerne, at kommunerne ikke må afvise ansøgninger om hjælp og støtte alene med henvisning til sektor- eller forvaltningsansvar.

Desværre ser vi stadig ofte forældre, der får afslag på tabt arbejdsfortjeneste med henvisning til skolens sektoransvar, uden at barnets behov bliver undersøgt. Det er et stort retssikkerhedsproblem, at der gives afslag – uden nærmere undersøgelse og indhentelse af oplysninger - og uden en tilstrækkelig begrundelse, hvilket også er i strid med de forvaltningsretlige grundprincipper.

Hvad vil DUKH anbefale i den situation?

DUKH rådgiver forældrene om at kommunen bør undersøge om det er skolen, der ikke rummer barnet – eller er det barnet der grundet funktionsnedsættelsen ikke kan rumme skolen, på trods af skolens indsats – og uanset hvad skolen gør? For så kan der være grundlag for at f.eks. tabt arbejdsfortjeneste kan bevilliges, hvis betingelserne ellers er opfyldt.

I DUKH bruger vi derfor stadig hyrdebrevet fra 2016 i rådgivningen - det hjælper familierne med at have noget konkret at henvise til, hvis kommunen afviser deres ansøgning med sektoransvar som begrundelse. Forældrene vil også have ret til en afgørelse men det kommer vi tilbage til senere.

Case - Eksempel på henvendelse til DUKH

"Vi har en søn på 15 år med autisme. Han har ikke været i skole i flere år og skolen gør ikke noget. Vores datter skal starte i skole. Hun går i en specialbørnehave men kommunen mener hun kan gå i en klasse med 26 elever på distriktsskolen.

Der er mange samarbejdspartnere omkring vores familie. Vi holder derfor mange møder, men oplever at vi ikke bliver lyttet til og at aftaler ikke bliver overholdt.

Skolen mener socialrådgiveren skal sørge for vi får hjælp i hjemmet. Rådgiveren mener, at problemerne kan løses i skolen og henviser til sektoransvaret. Vi har søgt om tabt arbejdsfortjeneste og fik at vide at det kunne vi ikke få. Vi mener vores børn skal på specialskole men PPR har ikke tid til at lave en PPV.

Udfordringerne vokser bare og min kone er nu blevet sygemeldt og fyret. Hvad er vores rettigheder og hvad kan vi gøre? Kan det passe at vi som forældre selv skal være tovholdere og sørge for det hele?"

Hilsen Familien Nielsen

I forbindelse med dette webinar har DUKH udarbejdet en case med baggrund i de problemstillinger, vi ser i rådgivningen – der er altså tale om en fiktiv case, men problemstillingen er realistisk.

Casen bruges til at tydeliggøre de udfordringer og oplevelser, DUKH ofte ser. I casen møder I familien Nielsen, som skriver følgende til DUKH:

"Vi har en søn på 15 år med autisme. Han har ikke været i skole i flere år og skolen gør ikke noget. Vores datter skal starte i skole. Hun går i en specialbørnehave men kommunen mener hun kan gå i en klasse med 26 elever på distriktsskolen.

Der er mange samarbejdspartnere omkring vores familie. Vi holder derfor mange møder, men oplever at vi ikke bliver lyttet til og at aftaler ikke bliver overholdt.

Skolen mener socialrådgiveren skal sørge for vi får hjælp i hjemmet. Rådgiveren mener, at problemerne kan løses i skolen og henviser til sektoransvaret. Vi har søgt om tabt arbejdsfortjeneste og fik at vide at det kunne vi ikke få. Vi mener vores børn skal på specialskole men PPR har ikke tid til at lave en PPV.

Udfordringerne vokser bare og min kone er nu blevet sygemeldt og fyret. Hvad er vores rettigheder og hvad kan vi gøre? Kan det passe at vi som forældre selv skal være tovholdere og sørge for det hele?"

Hilsen Familien Nielsen

Rådgivningerne i DUKH handler ofte om de udfordringer familien Nielsen oplever og især det med at der er mange samarbejdspartnere er en tilbagevendende problematik.

Familien Nielsens samarbejdspartnere - sektoransvar - inklusion

Illustrationen giver et indtryk af den kompleksitet som ofte ses i det tværfaglige samarbejde, der er i sager som hos familien Nielsen, når der er børn med funktionsnedsættelse.

Selvom forældrene i casen har to børn med særlige behov, samarbejder de ikke nødvendigvis med de samme fagpersoner. Afhængigt af kommunens organisering kan det betyde kontakt med flere rådgivere, forskellige PPR-psykologer osv.

Det er ressourcekrævende og stiller store krav til forældrenes evne til at skabe overblik, koordinere, overholde aftaler og deltage i møder. Mange oplever, at de må fungere som tovholdere for at sikre, at deres børn får den nødvendige støtte fra socialforvaltning og skole.

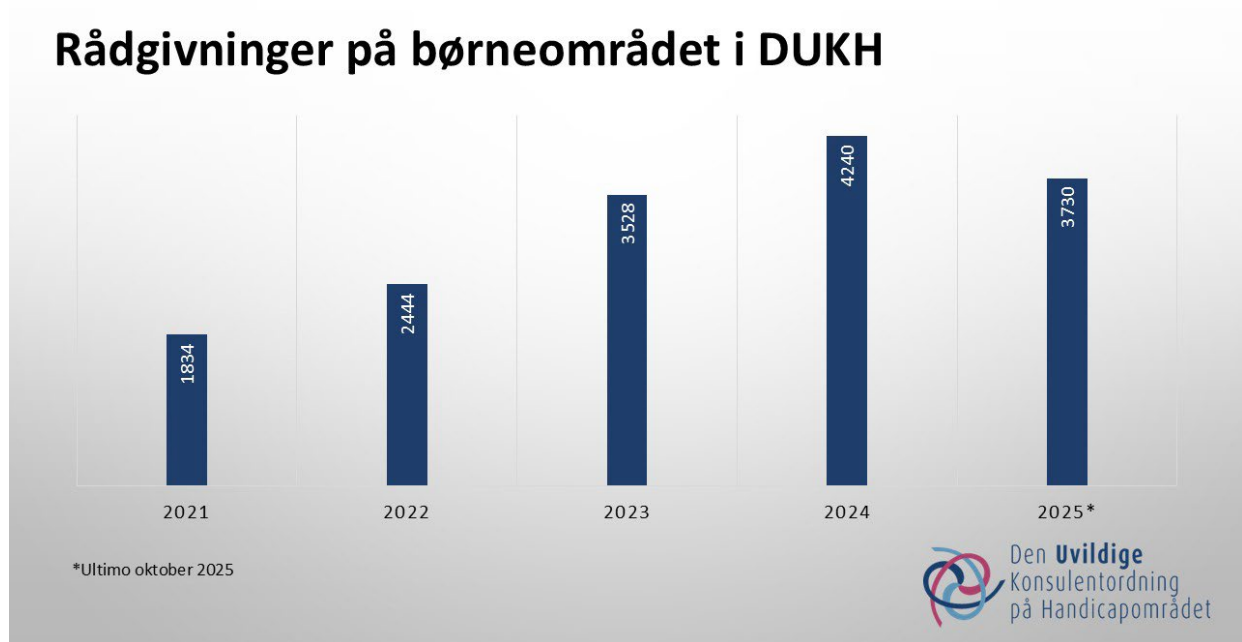
For at illustrere, hvor krævende det kan være for forældre at indgå i et sådant tværfagligt samarbejde, kan vi tage et eksempel fra rådgivningen: Én familie fortalte, at de den forrige måned havde haft hele 27 møder med kommunen – nogle dage mere end et møde om dagen... og uden de synes der kom noget hjælp ud af det.

DUKH hører ofte forældre beskrive, at de oplever, at de bliver sendt fra den ene fagperson til en anden, og at der ofte med henvisning til inklusion og sektoransvar opleves udfordringer. Samlet påvirker det forældrenes tillid til kommunens ansatte og forventningerne om at kunne få den nødvendige hjælp i familien.

Foruden presset på forældrene, skal forældrene også fastholde tilknytningen til arbejdsmarkedet for at sikre deres forsørgelsesgrundlag. I Familien Nielsens situation, hvor mor er blevet fyret grundet sygdom, vil der også skulle være et samarbejde mellem mor og jobcenteret i forhold til den fortsatte sygdom, oven i alt omkring børnene.

Så kompleksitet i samarbejdet er en kendt problematik, som ikke kun ses i DUKH. For eksempel undersøgte Retssikkerhedsenheden – som rådgiver Ankestyrelsen – i 2023 sektoransvarsprincippet ved problematisk skolefravær, og fandt at familierne ofte oplevede manglende vejledning, lange sagsforløb, ventetider og

dårlig koordinering mellem de forskellige aktører. Det samme billede tegner sig også, når vi ser på de data, som DUKH indsamler.

Antallet af rådgivninger på børneområdet i DUKH er steget kraftigt i løbet af de seneste 5 år.

I 2021 havde DUKH 1834 rådgivninger på børneområdet, i 2024 var antallet mere end fordoblet til 4240 rådgivninger.

I år fortsættes samme høje niveau af rådgivninger og DUKH har fra januar til oktober 2025 haft 3730 rådgivninger.

Det er hovedsageligt tabt arbejdsfortjeneste der fylder i rådgivningerne på børneområdet, men ser vi nærmere på skoleområdet fylder dette område over 20 procent af det samlede antal rådgivninger det seneste hele år.

De fleste rådgivninger indenfor dette område omhandler støtte til børn i folkeskolen og specialundervisning. Og de primære retssikkerhedsmæssige problemstillinger ses omkring overholdelse af vejledningsforpligtelsen, undersøgelsesprincippet, helhedsvurdering, begrundelse og klagevejledning, sagsbehandlingstider og inddragelse i sagsbehandlingen.

Hvad oplever familien Nielsen?

- De oplever sig ikke hørt og forstået
- De oplever lange ventetider på forebyggende hjælp
→ udfordringer vokser sig større → behov for mere omfattende hjælp
- De oplever at samarbejdspartnere ikke tager ansvar og at de bliver *”kastet rundt i systemet”*
- De oplever manglende fælles problemforståelse og koordination i det tværfaglige samarbejde
- De oplever at de forvaltningsretlige regler ikke overholdes
- De oplever manglende inddragelse i sagsgange

I forhold til casen om familien Nielsen er der flere konkrete problemstillinger, som familien oplever er udfordrende i samarbejdet med fagpersonerne omkring begge deres børn.

De problemstillinger er ikke unikke, men er problemer, som vi i DUKH ofte støder på i rådgivninger med andre forældre til børn og unge.

Familien føler sig grundlæggende ikke hørt og forstået, når de kommunikerer med fagpersoner om børnenes udfordringer. Vi ved ellers fra VIVE's undersøgelse om forældreinddragelse fra 2023, at måden forældrene bliver mødt og inddraget på, har stor betydning for, hvordan de kan samarbejde med myndigheden.

Forældrenes oplevelse af at blive anerkendt og forstået, samt hvordan samarbejdet med myndigheden fungerer, har afgørende betydning for, om de føler sig trygge nok til at deltage aktivt i sagen. Undersøgelsen viser også, at forældrenes følelsesmæssige oplevelser i mødet med myndigheden påvirker, hvordan de reagerer og ser på den hjælp, de får tilbudt.

Og for familien Nielsen har der jo også været lange ventetider på afklaring omkring den rette hjælp til begge deres børn.

Sønnen har haft en lang periode med skolevægring, hvor skolen ikke har handlet i overensstemmelse med lovgivningen. Skolen skulle have inddraget forældrene allerede i starten af processen med henblik på vurdering af behovet for sygeundervisning. Den manglende handling kan have betydning for, den hjælp som sønnen har brug for nu, da det kan kræve en mere indgribende indsats at få ham tilbage til undervisning i et fysisk skoletilbud end, hvis sektorerne havde iværksat forebyggende hjælp i starten af forløbet.

Ventetid på en pædagogisk psykologisk vurdering, altså det der også kaldes en PPV, har også en afgørende betydning. En PPV afdækker sønnens behov for støtte i undervisningen og dermed er den tungtvejende i forhold til vurderingen af, hvilket skoletilbud der er bedst egnet til at imødekomme hans undervisningsbehov. Vi ser derfor også, at forsinkelser i PPV'er kan udsætte afgørende beslutninger om støtte og skoletilbud.

Skolevægning fylder

Ligesom i DUKH's rådgivninger, fylder skolevægning også en del i de sager, som indgår i VIVE's nye undersøgelse om anbragte børn og unge med autisme fra 2025. Undersøgelsen viser, at skolevægningen ofte har været længe før, der sættes ind med de rette indsatser.

Forældrene oplever, at børnene bliver fastholdt meget længe i det almene skolesystem, som de ikke profiterer af, og som i flere tilfælde ser ud til at forværre børnenes udfordringer.

Det kan skyldes, dels at skolerne ikke er gearede til at imødekomme børnenes støttebehov, dels at det er uklart, hvem der har beslutningskompetencen til at visitere til et specialtilbud og dels at der ikke findes tilstrækkeligt med specialtilbud indenfor den givne målgruppe.

Parterne tager ikke ansvar...

Familien Nielsen oplever også, at samarbejdspartnerne ikke påtager sig et fælles ansvar i forhold til at iværksætte den nødvendige hjælp til familien. I stedet henviser de til de andres sektoransvar.

Vi ved, at det er vigtigt for et velfungerende tværfagligt samarbejde, at der er en fælles problemforståelse af barnets og familiens udfordringer og behov ud fra en helhedsvurdering.

Det er væsentligt, at der på netværksmøderne fastsættes fælles mål og at alle samarbejdspartnere prioriterer at overholde indgåede aftaler for at kunne opnå målene, så der kan ske en fremgang i sagen.

...og vejledningen mangler

Familien Nielsen oplever også manglende vejledning om deres rettigheder i forhold til muligheder for hjælp. Familien nævner i henvendelsen, at de mundtligt har fået afslag på en ansøgning om tabt arbejdsfortjeneste og familien virker presset over deres økonomiske situation, idet mor er blevet sygemeldt og fyret som en af følgerne af sønnens pasningsbehov i hjemmet.

Familien har ikke fået korrekt vejledning om deres muligheder for hjælp og støtte. De har heller ikke modtaget skriftlige afgørelser om tabt arbejdsfortjeneste og sygeundervisning.

I DUKH oplever vi mange forældre, som ligesom Familien Nielsen henvender sig til DUKH, for at få rådgivning om deres rettigheder ifølge lovgivningen. Enten er forældrene slet ikke blevet vejledt af hverken skolen eller børne- og ungerådgiveren – på trods af, at myndighedspersonerne har en vejledningsforpligtelse – eller også er forældrene i tvivl om den vejledning, de har fået, er korrekt.

Dette kunne tyde på, at myndighedspersonerne ikke prioriterer vigtigheden i at vejlede forældrene tilstrækkeligt. Formålet med myndighedernes vejledningspligt er nemlig at imødekomme borgernes informationsbehov og undgå, at borgerne på grund af fejl, uvidenhed eller misforståelser udsættes for retstab.

Forældrene som tovholdere

Familien Nielsen oplever desuden, at de skal være tovholdere i deres børns sager og samtidig kæmpe for at de kan få den nødvendige hjælp. De mangler overblik over sagsgangene og de er pressede over at skulle samarbejde med fagpersoner, som heller ikke virker til at have overblikket over sagernes forløb.

Bange for at bruge klageretten

Vi kan i DUKH konstatere, at på trods af at mange forældre oplever en utilfredsstillende sagsbehandling og kæmper for deres børns rettigheder, så italesætter flere, at de er nervøse for at klage over sagsbehandlingen eller at bruge deres klageret i forbindelse med en afgørelse, som de er uenige i.

De beskriver i den forbindelse, at de er bange for, hvilken indflydelse deres klage vil kunne få i det fremadrettede samarbejde dels i forhold til dem som forældre, men i særdeleshed i forhold til behandlingen af deres børn i skoletilbuddet.

Det gør det svært for forældrene at stå fast på deres rettigheder og netop de retssikkerhedsmæssige udfordringer vil vi nu se nærmere på.

Faktuelle retssikkerhedsmæssige udfordringer

Ovenstående overblik afspejler de retssikkerhedsmæssige udfordringer som forældre til børn og unge generelt oplever baseret på vores erfaringer fra rådgivningerne i DUKH.

Det er f.eks. manglende inddragelse af forældre og elev, retssikkerhedsmæssige mangler i forbindelse med afgørelser og lange ventetider på hjælp på tværs af sektorer.

Vi kan konstatere at flere af de retssikkerhedsmæssige udfordringer, som vi rådgiver forældre om på skoleområdet, også nævnes i Klagenævnet for specialundervisnings årsrapporter. Herunder elever med nedsat undervisningstid i lange perioder uden andre indsatser for at inkludere eleverne i skoletilbuddet. Et andet eksempel er, at vi både i DUKH og i Klagenævnet ofte ser elever som visiteres til skoletilbud, som ikke kan rumme elevernes undervisningsbehov.

I DUKH's rådgivning hjælper vi ofte forældre med sagligt og konkret at beskrive, hvordan deres børn er påvirket af deres funktionsnedsættelse i hverdagen. Det gør vi både i forhold til hjælp til ansøgning om relevant støtte og hjælp, anmodninger om skriftlige afgørelser vedr. beslutninger omkring barnet og i forbindelse med hjælp til udformning af klager.

Mange forældre fortæller i øvrigt, at den rådgivning, som de modtager i DUKH indeholder vejledning om lovgivningen, som de ikke var bekendte med.

Og vi oplever tit at forældrene sætter stor pris på, at den socialfaglige konsulent ville lytte til deres udfordringer og samtidig hjælpe dem videre med konkrete og brugbare handleanvisninger.

Borgerens rettigheder og pligter

Mange gange er det også selve sagsgangen, DUKH rådgiver om – og her kan vi ganske kort give et overordnet indblik i de rettigheder og pligter der er i et sagsforløb.

Når en sag forløber ”som den skal”, består den af en række elementer. Som regel starter forløbet med at du som borger ansøger kommunen om en ydelse, og så er sagsbehandlingen i gang. I den proces er det kommunens opgave at oplyse sagen ved at indhente oplysninger og vurdere op imod de regler, der er – og her har du som borger ret til at blive inddraget.

Hvis kommunen får oplysninger, som du ikke kender og som er til ugunst for dig – altså oplysninger, som gør, at du ikke vil få det, der er søgt om, så skal de høre dig i oplysningerne. Det er det, som kaldes en partshøring. Herigennem får du mulighed for at kommentere på oplysningerne i sagen.

Herefter træffer kommunen afgørelse, og her har du ret til en begrundelse, hvis du får et helt eller delvist afslag på ansøgningen. Det er f.eks. en afgørelse, når en myndighed beslutter, hvad der skal være ret (eller ikke ret) for elever med særlige behov. Afgørelsen skal derfor leve op til de krav, der gælder efter såvel folkeskoleloven som forvaltningsloven.

Du skal også have en klagevejledning, så du kan klage over afgørelsen. Der er ikke formkrav til selve klagen, men DUKH anbefaler, at der klages skriftligt. I klagen skriver du kort og præcist, hvad du ikke er enig i, og kommunen skal herefter genvurdere sagen.

Hvis kommunen fastholder sin afgørelse, sendes sagen videre til Ankestyrelsen eller Klagenævnet for specialundervisning. I nogle situationer kan man ikke få behandlet sin klage i Ankestyrelsen. Det gælder f.eks. klager om skolekørsel og sygeundervisning.

For at få et godt sagsforløb, er det vigtigt at du sætter sig lidt ind i dine rettigheder og pligter. Vi anbefaler at du læser mere DUKH's hjemmeside – [om et godt sagsforløb](#).

I DUKH's rådgivning er der fokus på familien Nielsens handlemuligheder. I DUKH rådgiver vi altid med fokus på retssikkerhed og på at klæde forældre på til at kunne handle i sagen.

Når familien Nielsen kontakter DUKH, hjælper vi dem med at stå stærkere i mødet med kommunen – og opfordrer også altid til den gode dialog.

- Vi peger f.eks. på, at de kan anmode om en dagsorden forud for møder, og at det er vigtigt at afstemme forventninger.
- Vi opfordrer dem til at stille spørgsmål og være tydelige i deres kommunikation. Samtidig fremhæver vi betydningen af at bidrage til en åben dialog, som kan skabe tillid og fælles forståelse.

Det er dog vigtigt at understrege, at ansvaret ikke ligger hos forældrene. Det er kommunens ansatte, der har det juridiske og faglige ansvar for at sikre retssikkerhed og skabe rammerne for et godt samarbejde.

Forældrenes indsats kan understøtte processen, men de kan ikke bære ansvaret alene.

DUKH giver også konkret rådgivning om de regler, der er relevante i sagen – for familien Nielsen kunne det f.eks. handle om specialundervisning eller tabt arbejdsfortjeneste. Og vi rådgiver også om, at man bør anmode om at få mundtlige afgørelser med en skriftlig begrundelse – og med en klagevejledning. Vi ser desværre mange eksempler på manglende eller mangelfulde skriftlige afgørelser på skoleområdet, og det kan give store retssikkerhedsmæssige udfordringer.

Vi slutter altid af med at opsummere de handlemuligheder, familien har her og nu, så det står klart, hvad næste skridt i deres sag er.

Konkrete handlemuligheder for familien Nielsen

Dokumentér	Samarbejd med skolen	Involver PPR
• Notér løbende børnenes udfordringer: hvad sker, hvor ofte, konsekvenser • Gem skriftlig dokumentation: mails, tests, lægeerklæringer, udtalelser mm	• Bed om møder med lærer/skoleleder/klasse team • Bidrag til god dialog og samarbejde: Anmod om dagsorden før møder, afstem forventninger, vær ærlig, stil spørgsmål og vær tydelige i kommunikationen • Få konkrete tiltag og tidsplaner • Sørg for referater fra møder og kommenter skriftligt hvis du er uenig i det skrevne • Manglende sygeundervisning: Gå i dialog med skolelederen om tilrettelæggelse af sygeundervisning – bed om en skriftlig afgørelse • Spørg hvis du er i tvivl fx: "Hvem træffer beslutning om støtten?" (skoleleder/visitationsudvalg?) • Mener du der er behov for specialundervisning: Ansøg om specialundervisning ved skolelederen (også selvom PPV endnu ikke er udarbejdet.) Bed om skriftlig afgørelse	• Anmod om udredning eller rådgivning, hvis barnet har særlige behov. Evt PPV udarbejdes. • Brug PPR's vurdering som dokumentation i dialogen med skole og forvaltning

På dette og det næste slide er der eksempler på en række handlemuligheder som familien Nielsen kan benytte sig af. Disse handlemuligheder kan også benyttes af andre familier, som står i en lignende situation.

DUKH kunne f.eks. sige til familien Nielsen at det er en god ide løbende at notere børnenes udfordringer og gemme skriftlig dokumentation.

DUKH vil også give familien konkrete råd i forhold til at samarbejde med skolen og bidrage til en god dialog. I familien Nielsens situation kunne det f.eks. handle om sygeundervisning.

I forhold til den manglende sygeundervisning ville DUKH rådgive familien Nielsen om at gå i dialog med skolelederen om tilrettelæggelse af sygeundervisning – og vi vil anbefale familien om at bede om en skriftlig afgørelse omkring sygeundervisningen.

Hvis familien mener der er behov for specialundervisning til deres børn vil vi rådgive dem om at ansøge om specialundervisning ved skolelederen – også selvom PPV endnu ikke er udarbejdet. Også her vil vi sige de skal bede om skriftlig afgørelse.

Men noget af det vigtige er det tværfaglige samarbejde og at PPR bliver involveret – det er vigtigt at PPRs faglige vurderinger bliver inddraget.

Konkrete handlemuligheder for familien Nielsen

Kontakt forvaltningen

- Hvis skoleindsatsen ikke er nok, kontakt forvaltningens myndighedsniveau. Kommunen har sektoransvar: skal sikre støtte på tværs af skolesektor, PPR, myndighedsrådgivning (fx støtte i hjemmet) og andre instanser.
- Bed om råd og vejledning i forhold til muligheder for støtte
- Søg gerne skriftligt hvis du fx søger om tabt arbejdsfortjeneste eller anden støtte i hjemmet
- Bed om skriftlige afgørelser med begrundelse, henvisning til lovgrundlag og klagevejledning.

Tværfagligt samarbejde

- Anmod om netværksmøde: bed om dagsorden og referat af mødet. Punkter på mødet fx fælles problemforståelse/ mål/ klare aftaler/ tidsperspektiv og aftale om opfølgning.

Klage og retssikkerhed

- Hvis afslag eller utilstrækkelig støtte: ved mundtlig afgørelse fra kommunen, som i ikke er enige i kan i bede om at få en skriftlig begrundelse og klagevejledning (fx om afslaget på tabt arbejdsfortjeneste) - følg klagevejledning -VIGTIGT: Overhold frister
- Ved afslag med henvisning til sektoransvar : henvis til hyrdebrevet fra 2016 ift. at der ikke må gives afslag med henvisning til sektoransvar alene.
- Medbring evt. bisidder til møder

Få yderligere information og rådgivning: Brug DUKHs hjemmeside og webinarer. Få konkret gratis og uvildig rådgivning i DUKH og evt. hjælp til konkret klageunderstøttelse.

Hvis skoleindsatsen ikke er tilstrækkelig, kan familien desuden kontakte socialforvaltningen. F.eks. hvis der er brug for støtte i hjemmet eller tabt arbejdsfortjeneste.

Familien kan bede om råd og vejledning i forhold til muligheder for støtte – kommunen er forpligtiget til at give råd og vejledning.

Det kan også være en god idé at familien taler med skolen og rådgiveren om at der indkaldes til et netværksmøde med de relevante fagpersoner i forhold til at der er behov for et tværfagligt samarbejde.

I de tilfælde, hvor familien får en mundtlig afgørelse fra kommunen, som de ikke er enige i, kan de bede om at få en skriftlig begrundelse og klagevejledning f.eks. om afslaget på tabt arbejdsfortjeneste. Her er det vigtigt at følge klagevejledningen og overholde frister.

Greb til at undgå knasterne

I DUKH har vi jo fokus på borgere og pårørende, og vi rådgiver ikke de kommunale sagsbehandlere. Men vi har naturligvis et godt indblik i, hvor udfordringerne er – og hvordan man også som fagperson kan fremme sagsbehandlingen og samarbejdet – og dermed undgå knasterne. For som vi flere gange har nævnt, ligger det primære ansvar jo hos fagpersonerne.

Et par udvalgte eksempler er, at forældrene efterspørger tydelig inddragelse – de vil gerne vide, hvad der sker, så de kan medvirke i sagsbehandlingen.

En klar forventningsafstemning og konkret kommunikation gør det også lettere for forældrene, at bevare overblikket og acceptere ventetid, når man ved hvorfor og hvor længe.

Et vigtigt greb er anerkendelse, empati og forståelse fra fagpersoner, da det er grundlaget for tillid fra forældrene.

Et afgørende greb er desuden, at det er fagpersonerne – og ikke forældrene – der koordinerer indsatsen.

En fælles problemforståelse, fælles plan og tydelig rollefordeling er også nødvendig, så henvisning til sektoransvar og inklusion ikke bliver barrierer.

Hvad kan fagpersonerne omkring familien Nielsen gøre?

Det er vigtigt, at der koordineres tværfagligt. Det er væsentligt at ansvar mellem skole, PPR og socialforvaltning afklares af fagpersonerne og de har tydelige aftaler om hvem der koordinerer -så det ikke er forældrene der står med koordineringsansvaret.

Lige så vigtigt er det også at der træffes afgørelser af både skoleledere og myndighedsrådgivere. En afgørelse foreligger, når en myndighed beslutter, hvad der skal være ret (eller ikke ret) for elever med særlige behov.

Og fagpersonerne skal sikre, at de forvaltningsretlige regler overholdes, med fokus på barnets og forældrenes retssikkerhed. Og det er vigtigt, at afgørelser bliver truffet og på de rette tidspunkter, så forældrene kan udnytte klageretten, hvis de finder det nødvendigt.

Vi ser i det følgende nærmere på hvad fagpersonerne konkret kan gøre – men særligt fokus på skoleledere og myndighedsrådgivere.

Hvad kan fagpersonerne gøre?

Skab inkluderende undervisning som udgangspunkt

- **Skoleleder:** Sikrer, at undervisning og aktiviteter tilpasses alle elever – lovens krav om inklusion
- Del strategier og tiltag på team- og klassemøder, så alle medarbejdere kender ansvar og metoder

Inddrag forældre og barn

- **Skoleleder:** Sikrer, at forældre og elev informeres og inddrages så de kan medvirke i beslutninger
- Inddrag forældre og elev i processen, skab fælles problemforståelse. Informer om, hvad der sker nu, ventetider og næste skridt
- **PPR:** Bidrager med faglig rådgivning og vurderinger, som informeres til familien

Skab tydelighed i det tværfaglige samarbejde - Klar forventningsafstemning og konkret kommunikation

- **Skoleleder:** Sørger for tydelig kommunikation mellem skole, fagpersoner og forældre
- Forklar roller og ansvar: hvem træffer beslutning, hvem gør hvad mellem møderne. Fastlæg og kommuniker konkrete tiltag og tidsplaner. Sikr, at alle fagpersoner og forældre har samme overblik, også mellem møder

Koordiner tværfagligt

- **Skoleleder:** Koordinerer indsatsen på skolen og tager ansvar for skolens sektoransvar - sikrer, at tiltag følges op.
- **Myndighedsrådgiver:** Sikrer, at sektoransvar overholdes og medvirker til at indsatsen koordineres på tværs – træffer afgørelser efter f.eks. reglerne i barnets lov og serviceloven.
- Afklar ansvar mellem skole, PPR og socialforvaltning; dokumentér aftaler og hav tydelige aftaler om hvem der koordinerer -så det ikke er forældrene der koordinerer.
- Hold netværksmøder med relevante fagpersoner – lav dagsorden og referat og hav en klar fælles plan.

Brug PPR-vurderinger aktivt

- **Skoleleder og PPR:** Anvend faglige vurderinger og PPV som grundlag for beslutninger og opfølgning
- Sørg for, at anbefalinger dokumenteres og deles med relevante parter - Bidrag til fælles problemforståelse og planlægning af tiltag

Sikre retssikkerhed og skriftlige afgørelser

- **Skoleleder:** Træf afgørelser rettidigt og korrekt. Træffer skriftlige afgørelser f.eks. om specialundervisning og sygeundervisning; dokumenterer og begrundet beslutninger. **Husk: En afgørelse foreligger, når en myndighed (herunder en skoleleder) beslutter, hvad der skal være ret (eller ikke ret) for elever med særlige behov**
- **Myndighedsrådgiver:** giver råd og vejledning til familien, inddrager barnet efter reglerne i barnets lov, Træffer afgørelser om f.eks. støtte i hjemmet og tabt arbejdsfortjeneste
- Fagpersonerne sikrer, at forvaltningsretlige regler overholdes, med fokus på barnets og forældrenes retssikkerhed – herunder skolens og myndighedsrådgiverens vejledningsforpligtelse, helhedsorienteret sagsbehandling, reel inddragelse, skriftlige afgørelser og klagevejledning.

Afslutning - få rådgivning i DUKH

DUKH tilbyder både telefonisk og skriftlig rådgivning og konkret hjælp til at klage:

- Ring på telefon 76 30 19 30
- Skriv til DUKH via ww.dukh.dk

Jura og henvisninger

[Barnets lov](#)

[Retssikkerhedsloven](#)

[Folkeskoleloven](#)

[Sygeundervisningsbekendtgørelsen](#)

[Specialundervisningsbekendtgørelsen](#)

Andet materiale:

[Håndbog om barnets lov. Social- og Indenrigsministeriet](#)

[Hyrdebrev. \(2016\), Retsinformation](#)

[Klagenævnet for specialundervisning \(2024\) - Klagenævnets årsrapport 2024.](#)

[Trivselskommissionens afrapportering \(2025\): "Et dansk svar på en vestlig udfordring"](#)

[Nielsen, N., & Vigild, P. \(2017\). Retten til uddannelse: Når børn med handicap ikke går i skole. Institut for Menneskerettigheder.](#)

[Ny vejledning til skoleledere om forvaltningsretlige regler. \(2019\). Undervisningsministeriet.](#)

[Rambøll Management Consulting. \(2021\). Bedre koordination i indsatserne til børn og unge med handicap og deres familier. Socialstyrelsen.](#)

[Rasmussen, P. S., & Luckow, S. T. \(2021\). Samarbejdsudfordringer på børnehandicapområdet – inspiration til praksishåndtering. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd & Socialstyrelsen.](#)

[Retssikkerhedsenheden. \(2023\). Sektoransvarsprincippet ved problematisk skolefravær hos børn med handicap.](#)

[VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd. \(2021\). Samarbejdet omkring børn og unge med funktionsnedsættelser. Social- og Ældreministeriet.](#)

[VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd. \(2025\). Anbragte børn og unge med autisme.](#)

[Villumsen, A. M., & Strandby, M. W. \(2023\). Forældreinddragelse i myndighedssagsbehandling. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.](#)